

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2568

การนำเสนอภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2568 พบความเคลื่อนไหวสำคัญ ได้แก่ สถานการณ์การจ้างงานหดตัวลงเล็กน้อย อัตราการว่างงานลดลงชัดเจน หนี้สินครัวเรือน (ไตรมาสสอง ปี 2568) หดตัวต่อเนื่อง ขณะที่หนี้เสียยังต้องเฝ้าระวัง สำหรับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสถานการณ์ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แย่งลง ขณะที่การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลง นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอสถานการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจ 2 เรื่อง ได้แก่ (1) เศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) และโอกาสใหม่ทางธุรกิจ และ (2) แรงงานคืนถิ่น : ทางเลือกที่กลายเป็นโอกาส รวมทั้งนำเสนอบทความเรื่อง “บทเรียนการเพิ่ม VAT ในต่างประเทศ”

สถานการณ์แรงงานไตรมาสสาม ปี 2568 หดตัวลงเล็กน้อย โดยการจ้างงานในสาขานอกภาคเกษตรกรรมขยายตัว ขณะที่ภาคเกษตรกรรมลดลงต่อเนื่อง ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมระดับราคาสินค้า และการเตรียมมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรภายหลังสถานการณ์น้ำท่วมคลี่คลาย

ไตรมาสสาม ปี 2568 ผู้มีงานทำมีจำนวนทั้งสิ้น 39.9 ล้านคน ลดลงร้อยละ 0.5 จากช่วงเดียวกันของปี 2567 โดยการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมหดตัวร้อยละ 2.9 จากสถานการณ์อุทกภัย ขณะที่สาขานอกภาคเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 0.6 โดยเฉพาะสาขาการขนส่งและจัดเก็บสินค้าที่ขยายตัวร้อยละ 4.9 รองลงมาเป็นสาขาการผลิตและสาขาการค้าส่งและค้าปลีก ที่ขยายตัวร้อยละ 2.6 และ 1.5 ตามลำดับ ส่วนสาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขาการก่อสร้างลดลงร้อยละ 0.6 และ 5.4 ตามลำดับ ชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยของแรงงานค่อนข้างทรงตัว โดยในภาพรวมอยู่ที่ 43.1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ขณะที่ภาคเอกชนอยู่ที่ 47.5 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งผู้ทำงานต่ำระดับและผู้ทำงานล่วงเวลาลดลงร้อยละ 25.7 และ 6.9 ตามลำดับ ค่าจ้างแรงงานของลูกจ้างภาคเอกชนและแรงงานในระบบเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 และ 1.6 ตามลำดับ แต่ค่าจ้างเฉลี่ยของกลุ่มอาชีพอิสระลดลงร้อยละ 2.9 ทำให้ค่าจ้างแรงงานในภาพรวมลดลงร้อยละ 0.3 ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจับจ่ายใช้สอย สำหรับอัตราการว่างงานในภาพรวมลดลง โดยอยู่ที่ร้อยละ 0.76 หรือมีผู้ว่างงาน 3.1 แสนคน ส่วนอัตราการว่างงานในระบบประกันสังคมอยู่ที่ร้อยละ 1.9 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ขณะที่ผู้เสมือนว่างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.7 จากผู้เสมือนว่างงานในภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้น สำหรับประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) การควบคุมระดับราคาสินค้าเพื่อรักษาความสามารถในการใช้จ่ายของแรงงาน ซึ่งต้องกำกับดูแลการตั้งราคาสินค้าและบริการ โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าจำเป็น และ 2) การเตรียมมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรภายหลังสถานการณ์น้ำท่วมคลี่คลาย ซึ่งต้องเร่งจ่ายเงินช่วยเหลือเยียวยา และควรมีมาตรการฟื้นฟูและสนับสนุนอื่น ๆ อาทิ สนับสนุนปัจจัยการผลิตใหม่ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เครื่องมือ เป็นต้น

หนี้สินครัวเรือนไตรมาสสอง ปี 2568 ลดลงตามการหดตัวของสินเชื่อสถาบันการเงิน ส่งผลให้สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP ปรับลดลง ขณะที่ความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนยังต้องเฝ้าระวัง โดยมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การเร่งให้ความช่วยเหลือลูกหนี้บ้านก่อนการบังคับคดี การสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งสินเชื่อสำหรับครัวเรือนผู้ประกอบการ และ การประชาสัมพันธ์และติดตามการดำเนินการของโครงการ “ปิดหนี้ไว ไปต่อได้” รวมทั้งและหาแนวทางให้ครอบคลุมลูกหนี้กลุ่ม Non-bank

ไตรมาสสอง ปี 2568 หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า 16.31 ล้านล้านบาท ลดลงร้อยละ 0.3 จากความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อใหม่ เนื่องจากครัวเรือนมีคุณภาพสินเชื่อแย่งลง ส่งผลให้สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP

ปรับลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ 86.8 จากร้อยละ 87.1 ของไตรมาสหนึ่ง ขณะที่สินเชื่อส่วนบุคคลที่ค้างชำระเกิน 90 วันขึ้นไป (NPLs) จากข้อมูลเครดิตบูโร มีมูลค่า 1.24 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วน NPLs ต่อสินเชื่อรวมร้อยละ 9.11 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.78 ของไตรมาสที่ผ่านมา และเป็นการปรับเพิ่มขึ้นในทุกประเภทสินเชื่อ อย่างไรก็ตาม สัดส่วนสินเชื่อที่ค้างชำระระหว่าง 1 – 3 เดือน (SMLs) ต่อสินเชื่อรวมปรับลดลงจากมาตรการการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ระยะถัดไปหนี้เสียอาจมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้ มีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) การเร่งให้ความช่วยเหลือลูกหนี้บ้านก่อนเข้าสู่กระบวนการบังคับคดี โดยปัจจุบันพบแนวโน้มที่อยู่อาศัยที่ถูกยึดและขายทอดตลาดเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องเร่งรัดให้มีการไกล่เกลี่ยหนี้ทั้งก่อนหรือหลังการบังคับคดี เพื่อลดผลกระทบต่อการสูญเสียที่อยู่อาศัย 2) การส่งเสริมการเข้าถึงมาตรการสินเชื่อของครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเงื่อนไขการให้สินเชื่อที่ยืดหยุ่น ไม่สร้างภาระในระยะยาว ควบคู่กับการประชาสัมพันธ์มาตรการให้เกิดการรับรู้ เพื่อให้ครัวเรือนได้รับความช่วยเหลือได้ทัน และลดการต้องไปพึ่งพาหนึ่นนอกระบบ และ 3) การประชาสัมพันธ์และติดตามการดำเนินการของโครงการ "ปิดหนี้ไวไปต่อได้" รวมทั้งและหาแนวทางให้ครอบคลุมลูกหนี้กลุ่ม Non-bank เพื่อให้ลูกหนี้ที่มีสิทธิเข้าถึงการแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังในไตรมาสสาม ปี 2568 ภาพรวมลดลง แต่ยังคงให้ความสำคัญกับโรคติดเชื้อไวรัสอาร์เอสวี (RSV) ที่ระบาดเพิ่มขึ้น และสถานการณ์อุทกภัยที่อาจทำให้เกิดโรค ซึ่งควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อรับมือกับอุทกภัยที่เกิดขึ้นทุกปี

ไตรมาสสาม ปี 2568 การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลงร้อยละ 3.06 แต่โรคมือ เท้า ปาก และโรคไข้สมองอักเสบ พบผู้ป่วยเพิ่มขึ้น ขณะที่สถานการณ์ด้านสุขภาพจิตพบปัญหาลดลง ทั้งนี้ ปัจจุบันยังพบประเด็นที่ต้องเฝ้าระวัง คือ การเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสอาร์เอสวี (RSV) ระหว่าง 1 มกราคม - 20 ตุลาคม 2568 พบผู้ป่วยสะสม 32,923 ราย และมีผู้เสียชีวิต 3 ราย สูงกว่าปี 2567 ทั้งปี เกือบ 4 เท่า โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก ซึ่งการป้องกันคือรักษาความสะอาด และรับวัคซีนป้องกันโรค อีกทั้ง สถานการณ์อุทกภัยในปัจจุบันอาจส่งผลให้เกิดโรคที่มากับน้ำ อาทิ โรคผิวหนัง โรคระบบทางเดินหายใจ โรคตาแดง โรคติดเชื้อระบบทางเดินอาหาร โรคฉี่หนู โรคไข้เลือดออก ซึ่งต้องรักษาความสะอาดและป้องกันตนเองให้มากขึ้น และควรจัดทำแผนปฏิบัติการและเตรียมความพร้อมในการรองรับอุทกภัยเพื่อลดผลกระทบและความเสียหายต่อเศรษฐกิจ สังคม และประชาชน

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยในไตรมาสสาม ปี 2568 เพิ่มขึ้น

ไตรมาสสาม ปี 2568 ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.2 โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 ขณะที่การบริโภคบุหรี่ยลดลงร้อยละ 0.6 จากช่วงเดียวกันของปีก่อน นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องติดตามและให้ความสำคัญ คือ 1) การปรับทัศนคติและพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากบางคนยังเชื่อว่าการดื่มในระดับเหมาะสมดีต่อสุขภาพ ซึ่งผลการวิจัยล่าสุดระบุว่าไม่เป็นความจริง และ 2) การป้องกันการลักลอบนำเข้าบุหรี่ยไฟฟ้าที่อาจมีส่วนผสมของสารอันตราย อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพรุนแรงถึงชีวิต

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในไตรมาสสาม ปี 2568 ลดลง ทั้งจำนวนคดีอาญาและอุบัติเหตุ การจราจรทางบกที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ การยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการสกัดกั้นและทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด การป้องกันการใช้ไทยเป็นฐานหลอกลวงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และการส่งเสริมทักษะการจับซื้อและความรู้กฎหมายจราจรที่ถูกต้อง

ไตรมาสสาม ปี 2568 คดีอาญารวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.4 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2567 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของคดียาเสพติดและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ขณะที่คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ลดลง ด้านการรับแจ้งอุบัติเหตุทางถนน มีการรับแจ้งเหตุผู้ประสบภัยสะสม เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 จากไตรมาสเดียวกันของปี 2567 โดยผู้บาดเจ็บเพิ่มขึ้น ขณะที่ผู้เสียชีวิตและผู้ทุพพลภาพลดลง ทั้งนี้ ประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่

1) การยกระดับความร่วมมือระหว่างประเทศในการสกัดกั้นและทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด โดยมุ่งเน้นส่งเสริมปฏิบัติการสกัดกั้นและปราบปรามยาเสพติดร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน พร้อมทั้งความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมาย 2) การป้องกันการใช้ไทยเป็นฐานหลอกลวงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ ซึ่งประชาชนสามารถช่วยกันตรวจสอบได้จากการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มคนที่น่าสงสัย และแจ้งเบาะแสได้ที่หมายเลข 1559 และ 3) การส่งเสริมทักษะการขับขี่และความรู้กฎหมายจราจรที่ถูกต้อง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนผ่านช่องทางต่าง ๆ อาทิ โครงการนักเรียนรุ่นใหม่มีใบขับขี่ ของกรมการขนส่งทางบก ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ ยังต้องประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการใช้รถจักรยานไฟฟ้าอย่างถูกต้อง เช่น การจำกัดการใช้งานในพื้นที่เฉพาะ/หมู่บ้าน

การร้องเรียนของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นทั้งปัญหาเกี่ยวกับสินค้าและบริการ และกิจการโทรคมนาคม ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลการขายสินค้าผ่าน Live การยกระดับคุณภาพบริการหลังการขายของรถ EV ตลอดจนการคุ้มครองผู้บริโภคในธุรกิจอีเวนต์ – คอนเสิร์ต

ไตรมาสสาม ปี 2568 การร้องเรียนของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 34.4 โดยเพิ่มขึ้นทั้งการร้องเรียนเกี่ยวกับสินค้าและบริการผ่าน สคบ. และกิจการโทรคมนาคมของสำนักงาน กสทช. ที่ร้อยละ 34.0 และ 44.8 ตามลำดับ สำหรับประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) การกำกับดูแลการขายสินค้าผ่าน Live ต้องมีการติดตามและตรวจสอบการ Live ขายสินค้าของผู้ค้า/อินฟลูเอนเซอร์โดยเฉพาะสินค้าที่ต้องขออนุญาต อย. รวมถึงอาจมีกำหนดมาตรการกำกับดูแลผู้ค้า/อินฟลูเอนเซอร์อย่างชัดเจน 2) การยกระดับคุณภาพบริการหลังการขายของรถ EV โดยอาจต้องพิจารณากำหนดเงื่อนไขการซ่อมบำรุง และบริการหลังการขายเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้บริโภค และ 3) การคุ้มครองผู้บริโภคในธุรกิจอีเวนต์ – คอนเสิร์ต ควรมีมาตรการหรือข้อบังคับเข้ามากำกับดูแล ตั้งแต่การกำหนดเงื่อนไขการให้บริการ เงื่อนไขในการขาย/ขายต่อ/คืนเงิน ตลอดจนอาจศึกษาการออกกฎระเบียบการห้ามใช้บอทในการกดบัตรคอนเสิร์ต

เศรษฐกิจสูงวัย (Silver Economy) และโอกาสใหม่ทางธุรกิจ

ปัจจุบันไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปี 2567 ที่สัดส่วนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากร และมีแนวโน้มเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด ภายในปี 2576 ซึ่งเป็นโอกาสสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า “เศรษฐกิจสูงวัย” (Silver Economy) ที่ผู้สูงอายุสามารถเป็นได้ทั้งผู้บริโภคที่มีความต้องการสินค้าและบริการ และแรงงานที่นำเอาความรู้ประสบการณ์มาใช้ในการทำงาน ซึ่ง TDRI คาดว่ามูลค่าการใช้จ่ายของผู้สูงอายุจะเติบโตจาก 2.18 ล้านล้านบาท ในปี 2566 เป็น 3.50 ล้านล้านบาท ในปี 2576 โดยกว่าร้อยละ 67 เป็นมูลค่าเศรษฐกิจใหม่ที่เป็นโอกาสในการทำธุรกิจ ปัจจุบันมีตัวอย่างธุรกิจใหม่ ดังนี้ 1) **ด้านการจ้างงาน** อาทิ *แกร็บวัยเก๋* ส่งเสริมผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงให้สร้างรายได้ ผ่านการเป็นพาร์ทเนอร์ขับรถรับส่งผู้โดยสาร จัดส่งสินค้าบนแพลตฟอร์ม *บริการเช่าลุง เช่ายาย* ให้คนทั่วไปได้แลกเปลี่ยนมุมมองชีวิต ขอกำลังใจจากผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์และทัศนคติเชิงบวก พร้อมร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ควบคู่กับการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 2) **ด้านสุขภาพกายและบริการดูแล** อาทิ *Go MAMMA* คือ รถแท็กซี่ผู้สูงอายุครบวงจร ตั้งแต่รับจากบ้าน รอ จนถึงส่งกลับ *บ้านตัดเล็บสุขภาพ ตลาดน้อย* ให้บริการตัดเล็บทางการแพทย์โดยพยาบาลวิชาชีพเวชภัณฑ์ เพื่อช่วยผู้สูงอายุที่เล็บงอก/งอผิดปกติ รวมถึงผู้สูงอายุป่วยติดเตียงไม่สามารถตัดเล็บเองได้ และ 3) **ด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต** อาทิ *ทัวร์สูงวัย หัวใจพรั่งพร้อม* ทัวร์ท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีทีมงานที่ผ่านการอบรมปฐมพยาบาลคอยดูแล และแจ้งสถานการณ์ให้ครอบครัว และ *ยังแฮปปี้* เปิดพื้นที่เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงวัย ผ่านการจัดอบรมในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดโครงการ “House to Homestay เปลี่ยนบ้านสร้างรายได้” เพื่อเรียนรู้การปรับปรุงบ้าน การบริหารจัดการ การเข้าถึงแหล่งทุน ตลอดจนการจดทะเบียนอย่างถูกกฎหมาย เช่น ลุงชวนปารีโฮมสเตย์ จ.พะเยา

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนถึงโอกาสทางธุรกิจที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ ซึ่งควรมีกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนและยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจสูงวัย ได้แก่ การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจสูงวัย

ที่ชัดเจน รวมทั้งกำหนดหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน อาทิ กรมกิจการผู้สูงอายุ ขณะเดียวกัน ต้องสร้างโอกาสและพัฒนาศักยภาพให้ผู้สูงอายุคงอยู่ในตลาดแรงงาน ตลอดจนพัฒนาฐานข้อมูล ที่ครอบคลุม ทั้งข้อมูลสินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อต่อยอดให้เศรษฐกิจสูงวัยสามารถเติบโตอย่างยั่งยืน

แรงงานคืนถิ่น : ทางเลือกที่กลายเป็นโอกาส

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับบริษัทศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ จำกัด (SAB) ทำการสำรวจแรงจูงใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานกลับไปยังภูมิลำเนา และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้แรงงานคืนถิ่นสามารถยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยมีกลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ คนทำงานตอนต้น (อายุ 20 – 35 ปี) ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ขึ้นไป ที่ย้ายเข้าไปทำงานในจังหวัดเศรษฐกิจ คือ กรุงเทพฯ ชลบุรี เชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลา จำนวน 2,563 ตัวอย่าง โดยผลการสำรวจพบว่า สาเหตุที่ทำให้คนทำงานตอนต้นย้ายมาจังหวัดเศรษฐกิจมักเกี่ยวกับเรื่องงาน โดยร้อยละ 60.5 ตั้งใจเข้ามาเพื่อมาทำงาน รองลงมาร้อยละ 21.5 เริ่มต้นเข้ามาเพื่อเรียน ซึ่งเกือบทั้งหมดเลือกทำงานต่อในจังหวัดที่เรียนจบ เพราะมองว่ามีรายได้และสวัสดิการที่ดีกว่าภูมิลำเนา รวมถึงมีความคุ้นชินกับสภาพแวดล้อม ขณะที่แนวโน้มการย้ายกลับภูมิลำเนาไม่มากนักและระยะเวลาการย้ายกลับค่อนข้างนาน โดยมีเพียง 1 ใน 3 ที่มีแนวโน้มย้ายกลับ ซึ่งกลุ่มลูกจ้างภาครัฐจะกลับเมื่อเกษียณ ขณะที่ลูกจ้างเอกชนและกลุ่มอาชีพอิสระจะกลับเมื่อมีเงินเก็บตามเป้าหมาย นอกจากนี้ ผลสำรวจยังพบอุปสรรคต่อการย้ายกลับภูมิลำเนา ได้แก่ 1) การสูญเสียรายได้หรือสวัสดิการ เพราะระดับรายได้ปัจจุบันดีกว่าในภูมิลำเนา และยังมีเหลือให้เก็บออม 2) การมีภาระต่าง ๆ อาทิ การมีบ้านหรือมีลูกกำลังเรียนอยู่ในจังหวัดเศรษฐกิจ รวมถึงการมีหนี้ และ 3) ความผูกพันกับท้องถิ่นที่ลดลง ซึ่งทำให้มองว่าเมืองเศรษฐกิจที่อยู่ปัจจุบันเป็นบ้านมากกว่าภูมิลำเนา ทั้งนี้ เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่จะสามารถจูงใจให้กลับไปทำงานที่ภูมิลำเนาพบว่า การมีโครงสร้างและระบบสนับสนุนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดี อาทิ การมีสวัสดิการพิเศษในการกลับไปทำงานในท้องถิ่นของกลุ่มลูกจ้างภาครัฐ/เอกชน การมีเงินทุนสนับสนุนของกลุ่มอาชีพอิสระ อีกทั้ง แรงงานบางส่วนยังให้ความสำคัญกับการมีคุณภาพชีวิตในภูมิลำเนาที่ดีขึ้น ทั้งระบบขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุม ระบบไฟฟ้า ประปา อินเทอร์เน็ตที่เสถียร โดยเฉพาะระบบการศึกษาที่ควรมีคุณภาพทัดเทียมกับจังหวัดเศรษฐกิจ ซึ่งอาจช่วยดึงดูดกลุ่มแรงงานที่มีลูกให้กลับมา รวมถึงเป็นแหล่งผลิตแรงงานที่มีคุณภาพให้แก่สถานประกอบการในพื้นที่

ข้อค้นพบข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ภาครัฐอาจต้องให้ความสำคัญกับการทำให้แรงงานอยู่ในพื้นที่ตั้งแต่ต้น เพื่อเลี่ยงข้อจำกัดจากปัจจัยผูกมัดต่าง ๆ ที่แรงงานมีหลังจากย้ายออกไปทำงานในจังหวัดเศรษฐกิจ โดยต้องดำเนินการ ได้แก่ 1) พัฒนาโอกาสทางเศรษฐกิจในภูมิลำเนา โดยขยายผลนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจเมืองรอง ส่งเสริมการลงทุนที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานของจังหวัดเศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจของภูมิภาค ควบคู่กับการเร่งผลักดันการพัฒนากระบวนการขนส่งทางรางในภูมิภาคต่าง ๆ 2) สร้างแหล่งเงินทุน และส่งเสริมความรู้/ทักษะในการประกอบอาชีพ 3) ยกระดับคุณภาพของสาธารณูปโภค บริการการศึกษาและสาธารณสุขในพื้นที่ โดยการพัฒนาคุณภาพและขยายความครอบคลุม และ 4) ส่งเสริมความผูกพันกับบ้านเกิดและสร้างเครือข่ายคนคืนถิ่นในพื้นที่

บทเรียนการเพิ่ม VAT ในต่างประเทศ

ประเทศไทยดำเนินนโยบายการคลังแบบขาดดุลมาอย่างต่อเนื่อง และมีหนี้สาธารณะที่อยู่ในระดับสูงจากแนวโน้มการจัดสวัสดิการและนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจที่มากขึ้น ขณะที่การจัดเก็บรายได้ยังมีข้อจำกัดทำให้ภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) เป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของภาครัฐโดยคิดเป็นเกือบ 1 ใน 3 ของรายได้ที่ภาครัฐจัดเก็บทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บ VAT ในอัตราร้อยละ 7 ของไทยยังถือเป็นอัตราที่ต่ำเป็นอันดับที่ 6 ของโลก และต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งที่บทบาทของ VAT มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเทียบรายได้จากภาษีประเภทอื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นไปในรูปแบบเดียวกับหลายประเทศที่มีการเพิ่มอัตรา VAT นอกจากนี้ การปรับเพิ่มอัตรา VAT ยังเป็นเครื่องมือในการเพิ่มรายได้ให้แก่ภาครัฐ

ทั้งนี้ บทเรียนจากการขึ้น VAT ในต่างประเทศมีประเด็นน่าสนใจ ดังนี้ 1) **การกำหนดวัตถุประสงค์ของการปรับขึ้นอัตรา VAT** อาทิ *ประเทศสิงคโปร์และญี่ปุ่น* มีการกำหนดวัตถุประสงค์ว่าจะนำรายได้จากการเพิ่ม VAT ไปใช้พัฒนาสวัสดิการสังคม เช่น การดูแลผู้สูงอายุ การสนับสนุนการศึกษาเด็กปฐมวัย รวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน 2) **การปรับอัตรา VAT สามารถดำเนินการได้หลายวิธี** โดย *ประเทศญี่ปุ่นและสหราชอาณาจักร* นำระบบอัตราภาษีสองระดับ (Dual Tax Rate) โดยอัตรามาตรฐานสำหรับสินค้าทั่วไป และอัตราภาษีลดหย่อนสำหรับสินค้าที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ขณะที่ *ประเทศสิงคโปร์* กำหนด VAT ในอัตราเดียว 3) **การปรับขึ้นอัตรา VAT อย่างค่อยเป็นค่อยไป** โดย *ประเทศสิงคโปร์และญี่ปุ่น* มีการประกาศขึ้นอัตรา VAT แบบขั้นบันได ควบคู่กับการประเมินความพร้อมของเศรษฐกิจก่อนปรับ 4) **การมีระยะเวลาเปลี่ยนผ่านในการปรับตัว** อาทิ *สหราชอาณาจักร* ประกาศอัตรา VAT ใหม่ โดยแจ้งล่วงหน้าประมาณครึ่งปีเพื่อให้ปรับตัว 5) **การออกมาตรการรองรับหลังการปรับขึ้นอัตรา VAT** อาทิ *ประเทศญี่ปุ่น* ได้ออกมาตรการช่วยเหลือเพื่อกระตุ้นการบริโภคหลังปรับขึ้น VAT เช่น เพิ่มเงินอุดหนุนในการซื้อบ้าน รวมถึงมีการพัฒนาระบบการออกใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ภาคบังคับเพื่อรองรับการปรับขึ้น VAT ส่วน *ประเทศสิงคโปร์* มีมาตรการบรรเทาภาระการซื้อสินค้าในรูปแบบของเงินช่วยเหลือที่จ่ายให้อัตโนมัติ ทำให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือทันที ส่วน *ประเทศโคลัมเบีย* มีนโยบายวันปลอด VAT เพื่อส่งเสริมการบริโภคของครัวเรือนรายได้น้อย และมีการออกมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยงภาษี และจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าสู่ระบบภาษี VAT และ 6) **การสร้างความเข้าใจและการสื่อสารข้อมูลให้แก่ประชาชนชนและภาคธุรกิจ** โดย *ประเทศญี่ปุ่นและประเทศสิงคโปร์* เน้นการสื่อสารข้อมูลอย่างต่อเนื่องและมาตรการรองรับการปรับภาษีต่อประชาชนผ่านช่องทางที่หลากหลาย ควบคู่กับการเปิดเผยแผนการใช้จ่ายงบประมาณจาก VAT ที่ปรับขึ้น เพื่อแสดงความโปร่งใส

การขึ้นอัตรา VAT จะช่วยให้ภาครัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยฟื้นฟูฐานะและปรับสมดุลทางการคลังของรัฐบาลให้ดีขึ้น ขณะเดียวกันประชาชนจะได้รับสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นและครอบคลุมมากขึ้น โดยเฉพาะการขึ้นอัตรา VAT ที่ระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อการจัดสวัสดิการ อาทิ *ประเทศญี่ปุ่น* ที่สนับสนุนการศึกษาฟรีสำหรับเด็กปฐมวัย และกลุ่มเด็กเล็กอายุ 3 - 5 ปี นอกจากนี้ ยังทำให้ภาครัฐสามารถขยายฐานภาษีและลดการหลบเลี่ยงภาษีในระบบได้มากขึ้น โดยมีการพัฒนาระบบการออกใบกำกับภาษีควบคู่ไปด้วย ขณะที่กรณีของประเทศไทย จากงานศึกษาของศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า หากมีการปรับขึ้นอัตรา VAT ร้อยละ 1 จะสามารถเพิ่มรายได้ให้รัฐถึงร้อยละ 0.5 ของ GDP หรือประมาณ 93,000 ล้านบาท ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นจะสามารถนำไปใช้จ่ายในโครงการที่สำคัญได้ อาทิ ค่าใช้จ่ายในโครงการยังชีพผู้สูงอายุ (งบประมาณ 91,000 ล้านบาท) โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (55,800 ล้านบาท) หรือโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด (17,600 ล้านบาท) ดังนั้น ในการเพิ่ม VAT หากมีการออกแบบนโยบายและมาตรการรองรับอย่างรอบด้าน ทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์ การสื่อสารกับประชาชน การเตรียมมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และการใช้รายได้อย่างโปร่งใส โดยพิจารณาความจำเป็นทางการคลัง ความพร้อมของระบบจัดเก็บและภาวะเศรษฐกิจ จะสามารถสร้างความยั่งยืนทางการคลังได้ในระยะยาว

ตัวชี้วัดภาวะสังคม

องค์ประกอบหลัก	ทั้งปี 2566	ทั้งปี 2567	2566				2567				2568		
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
1. การมีงานทำ ^{1/}													
กำลังแรงงาน (พันคน)	40,407.2	40,556.6	40,281.0	40,302.2	40,531.8	40,673.9	40,226.4	40,178.1	40,484.1	40,537.7	40,484.1	40,114.4	40,196.3
% YOY	1.4	-0.2	1.7	1.4	1.1	1.3	-0.1	-0.3	-0.1	-0.3	0.6	-0.2	-0.7
การมีงานทำ (พันคน)	39,912.0	39,806.4	39,629.2	39,677.5	40,091.3	40,250.1	39,579.0	39,500.7	40,039.5	40,106.2	39,383.3	39,510.0	39,852.1
% YOY	1.8	-0.3	2.4	1.7	1.3	1.7	-0.1	-0.4	-0.1	-0.4	-0.5	0.02	-0.5
ผู้ว่างงาน (พันคน)	395.2	402.2	421.1	429.0	401.2	329.3	407.7	429.1	413.9	358.2	357.7	365.5	307.5
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	0.98	1.00	1.05	-21.5	0.99	0.81	1.01	1.07	1.02	0.88	0.88	0.91	0.76
การทำงานต่ำระดับ (พันคน)	202.1	192.3	227.9	202.6	166.9	210.9	199.5	162.4	191.9	223.6	176.3	155.9	142.6
2. หนี้ครัวเรือน ^{2/}													
มูลค่าหนี้สินครัวเรือน (ล้านล้านบาท)	16.4	16.4	16.0	16.1	16.2	16.4	16.4	16.4	16.4	16.4	16.3	16.3	N.A.
% YOY	3.0	0.2	3.8	3.8	3.3	3.0	2.4	1.6	0.8	0.2	-0.3	-0.3	N.A.
สัดส่วนต่อ GDP (ร้อยละ)	91.3	88.4	90.7	90.8	90.8	91.3	90.7	89.7	88.9	88.4	87.1	86.8	N.A.
NPL (ล้านล้านบาท) ^{3/}	1.05	1.22	0.95	1.03	1.05	1.05	1.09	1.16	1.20	1.22	1.19	1.24	N.A.
% YOY	6.6	16.4	-0.2	-7.3	-4.0	6.6	14.9	12.2	14.1	16.4	8.7	6.9	N.A.
สัดส่วน NPLs ต่อสินเชื่อรวม (ร้อยละ)	7.65	8.94	7.18	7.66	7.73	7.65	8.01	8.48	8.78	8.94	8.78	9.11	N.A.
3. สุขภาพและการเจ็บป่วย													
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง (ราย) ^{4/}													
- หัด	317	1,868	58	88	107	113	543	136	504	685	389	352	212
- ใช้กาฬหลังแอ่น	11	11	2	2	4	3	2	2	3	4	2	2	6
- ใช้สมองอักเสบ	893	967	303	209	194	187	516	216	242	193	312	435	413
- อหิวาตกโรค	3	4	1	0	1	1	2	0	0	2	1	1	4
- มือ เท้า และปาก	64,021	89,794	11,483	9,305	29,974	13,636	15,957	7,847	49,410	16,380	10,684	13,004	68,510
- บิด	1,541	1,823	401	370	396	314	485	373	553	432	506	598	556
- ปอดอักเสบ	292,676	398,201	78,403	57,880	81,054	76,945	96,395	75,975	115,246	110,585	138,418	97,040	103,517
- ฉีหนู	4,460	4,187	622	797	1,591	1,473	767	732	1,308	1,340	782	955	1,287
- ใช้เลือดออก	157,142	103,601	10,948	23,636	76,579	46,568	24,131	17,702	42,328	19,440	7,236	15,036	24,918
- ใช้หัวใจใหญ่	478,175	650,931	39,457	25,682	211,103	202,741	121,074	99,895	220,228	209,734	267,952	130,683	217,452
- พิษสุนัขบ้า	4	3	1	1	0	2	0	1	2	1	4	2	1
3.1 อัตราตายด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญต่อประชากร 100,000 คน													
- ความดันโลหิตสูง	13.50	N.A.	ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายไตรมาส										
- หัวใจขาดเลือด	33.50	N.A.											
- หลอดเลือดสมอง	58.30	N.A.											
- เบาหวาน	22.00	N.A.											
- มะเร็งและเนื้องอกทุกชนิด	132.60	N.A.											
4. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ^{5/}													
- คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ (คดี)	18,716	19,714	4,641	4,790	4,601	4,684	4,809	4,709	5,231	4,965	5,083	4,878	4,762
- คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน (คดี)	63,527	72,482	14,839	14,308	16,854	17,526	16,546	16,356	20,765	18,815	19,755	18,484	21,221
- คดียาเสพติด (คดี)	303,414	364,528	84,551	70,069	69,204	79,590	85,278	87,455	95,505	96,290	92,601	97,720	111,792
- การรับแจ้งผู้ประสบภัยสะสมรวม ^{6/}	822,828	869,232	208,616	200,054	196,850	217,308	224,121	203,848	212,637	228,626	225,919	204,797	215,580
- ผู้เสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุทางบก (ราย)	14,122	14,173	3,782	3,349	3,133	3,658	3,748	3,450	3,131	3,844	3,408	3,080	2,716
5. การคุ้มครองผู้บริโภค													
5.1 จำนวนเรื่องร้องเรียน ^{7/} (ราย)													
- กรณีสัญญา	1,924	2,172	477	561	455	431	467	420	686	599	625	666	469
- กรณีฉลาก	2,421	2,860	793	508	474	646	584	533	886	857	911	850	664
- กรณีโฆษณา	3,634	2,594	2,474	330	360	470	807	397	742	648	788	674	530
- กรณีขายตรงและตลาดแบบตรง	2,378	2,793	741	513	588	536	609	600	711	873	1,418	744	1,258
- เรื่องอื่น ๆ	21,807	14,989	8,146	5,592	4,428	3,641	3,319	3,567	3,869	4,234	4,310	5,603	6,315
5.2 จำนวนเรื่องร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช. ^{8/} (ราย)													
	1,593	1,459	474	371	297	451	414	340	310	395	394	367	449

ที่มา: ^{1/} รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร^{2/} ธนาคารแห่งประเทศไทย^{3/} บริษัท ข้อมูลเครดิตบูโรแห่งชาติ จำกัด^{4/} สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข^{5/} ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ^{6/} รายงานสถิติการใช้สิทธิ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภคจากกรณ ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (THAI RSC)^{7/} สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี^{8/} สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)